

Studiedag 19/02/2016

Kleinschalige detentie

Inleiding

Dames en Heren,

Mijn naam is Kurt Tirez. Ik ben sinds 15 jaar korpschef van een lokale politiezone (AMOW) in Halle-Vilvoorde. Vergeleken met de andere sprekers ben ik een vreemde eend in de bijt. Maar ik ben o.a. criminoloog van opleiding en de combinatie van lokale politiemandataris en wetenschappelijk geschoolde politieambtenaar heeft ertoe geleid dat de organisatoren van deze studiedag mij gevraagd hebben de inleiding te verzorgen.

De politie werkt vandaag met organisatiemodellen en stuurtabellen. In België is het algemeen aanvaard organisatiemodel voor de politiediensten het EFQM-model (European Framework for quality management).

Het EFQM is opgebouwd uit 9 deelgebieden, waarbij de eerste 4 deelgebieden staan voor organisatie en de 5 laatste deelgebieden voor resultaat.

Wanneer we dan, zeer vereenvoudigd, kijken naar de werking van de politie, dan stelt men vast dat we ons organiseren om de crimineel te vatten (opsporingsproces).

We richten onze korpsen in op basis van 7 functionaliteiten, we implementeren allerhande processen, we richten onze logistieke keten zo in dat we de nieuwste technologie kunnen gebruiken en over modernste infrastructuur kunnen beschikken om tenslotte onze arrestant over te dragen aan Justitie en die op haar beurt de beschuldigde opnieuw een heel strafproces laat doorlopen om de

veroordeelde uiteindelijk aan de administratie van het gevangeniswezen over te dragen om de straf uit te voeren.

De gevangenis heeft opnieuw regels en structuren waardoor onze veroordeelde bij andere gedetineerden samengezet wordt en meer technieken aanleert, een netwerk leert kennen, waardoor hij vervreemdt van zijn familie en vrienden en door de maatschappij gestigmatiseerd wordt en aan zijn lot wordt overgelaten. In het kader van het radicaliseringsprobleem van kwetsbare jongvolwassenen worden beïnvloedbare primo veroordeelden gemengd met 'gewone' criminelen, onder wie veel moslims. De uitstraling van de Jihadisten leidde ertoe dat zij de vrede konden bewaren in de gevangenissen en het intern al snel voor het zeggen kregen (...). Vandaag is men er eindelijk achter gekomen dat Jihadisten en anderen op één afdeling koren op molen is van de fundamentalisten en leidt tot veel bekeringen en radicalisering. (G. Kessel in 'In Parijs heeft het Jihadisme zijn hand overspeeld' Knack, 46ste jg., 20/01/2016, pg. 68-71)

Het finale resultaat van onze politiewerking is dus een gevaarlijker individu, waar we achteraan moeten, altijd opnieuw, tot hij niet actief meer is (pensioen, dood, psychiatrie, buitenland).

Geachte genodigden, om deze cirkel te doorbreken denk ik (persoonlijk) dat kleinschalige gevangenissen zeker kunnen bijdragen tot een betere outcome van onze politiewerking, nl. een maatschappij waar we veilig kunnen wonen, werken, recreëren en zaken doen.

De polarisatie waarmee politie wordt geconfronteerd (ideologisch, godsdienstig, cultureel) en de groeiende ongelijkheid (werk of geen werk, arm of rijk, kansen of geen kansen) maken het politiewerk moeilijk, evenals verharding. Wat gaan deze ontwikkelingen gezamenlijk en op de langere termijn betekenen voor de maatschappelijke orde en de mogelijkheden om de boel bij elkaar te

houden? In hoeverre groeien wij naar een samenleving die in toenemende mate gebaseerd is op een conflictmodel?

Om dit verhaal te illustreren zal ik nu een fragment lezen uit een brief (2015) van een moe getergde politieman uit Halle-Vilvoorde. Ik hoop dat ik met het voorlezen van dit fragment een begin van antwoord geef waarom ik toch NIET de hele vreemde eend ben.

'Zondag 27/09/2015. Aanvang dienst om 07:00 uur. Twee specifieke opdrachten. Vandaag vindt in de stad een straatfeest plaats aan de moskee langs de Steenweg. De verkeerspolitie gaat het parkeerverbod controleren en de straat met de stadsdiensten afzetten zodat het voor de Moslimgemeenschap in de stad een onvergetelijk feest kan worden. Na deze opdracht zal er een verkeerscontrole uitgevoerd worden. Een snelheidscontrole met interceptie en een controle op de draagplicht van de veiligheidsgordel en het gebruik van de kinderzitjes. Items die opgenomen zijn in het zonaal veiligheidsplan. Vijf medewerkers worden ingezet. Na een korte en duidelijke briefing starten we met de eerste opdracht. Het parkeervrij maken en het afsluiten van de straat gaat heel vlot. Eén wagen staat fout geparkeerd. De eigenaar wordt opgespoord en gevraagd om zijn auto te verplaatsen. Voor het niet

respecteren van het tijdelijk parkeerverbod wordt er een onmiddellijke inning opgesteld.

Iets na 08:00 uur starten we met de tweede opdracht, de verkeerscontrole. Bestuurders en/of passagiers die geen veiligheidsgordel dragen worden uit het verkeer gehaald. Dit gebeurt ook met bestuurders die te snel rijden. Zij worden allen geïdentificeerd en geverbaliseerd.

De verwijten, de beledigingen, het uiten van frustraties, ... starten al bij de eerste controle. Enkele van de quotes die we die dag gehoord hebben zijn: "Hebben jullie niks anders te doen, staan jullie hier weeral de mensen te kloten, als ik dezelfde huidskleur had als jij dan werd ik niet uit het verkeer gehaald, je gaat mij toch niks kunnen maken want ik ga hiervoor naar de burgemeester, jullie zijn echte klootzakken, jullie zijn hoerenzonen, jullie zijn racisten, ..." Zo gaat het een ganse voormiddag verder.

We vorderen in tijd en zijn al voorbij de middag. Bij heel wat collega's is het vermogen om frustraties, beledigingen en respectloos gedrag te blijven trotseren stilaan naar het vriespunt gezakt. Genoeg is genoeg

denken er al veel maar niemand zegt het. We zijn professionals en laten ons niet van de wijs brengen. We doen gewoon onze job verder zoals het hoort.

Een collega op de motor merkt een auto op met drie inzittenden. Beide passagiers dragen de veiligheidsgordel niet. Overeenkomstig de afspraken die tijdens de briefing werden gemaakt wordt de bestuurder uit het verkeer gehaald en naar het dispositief geleid waar een andere agent de controle overneemt. Hij spreekt de bestuurder en de passagiers aan. Na hen begroet te hebben, stelt hij hen in kennis van de reden van hun controle. Naar de uitleg van de agent wordt niet geluisterd. Ze lachen met elkaar, kijken weg wanneer er met hen gesproken wordt en tonen niet de minste vorm van respect tijdens de controle. De agent vraagt aan de twee overtreeders om hun identiteitskaart te tonen. Iedereen doet alsof zijn neus bloedt. De agent vraagt een tweede keer heel beleefd de identiteitskaart van de twee overtreeders. Nog steeds geen enkele reactie. Alleen wat gelummel met elkaar. De agent verheft zijn stem en vraagt voor de derde maal de identiteitskaarten. Plots reactie. Maar niet de reactie die je zou verwachten ... De passagier

achteraan de auto stapt ongevraagd uit. Hij is redelijk groot. De controlerende agent sommeert hem om opnieuw in de auto te gaan zitten en zijn identiteitskaart te tonen. Hij negeert dit en stapt furieus op de agent af. Hij dreigt met zijn handen om te slaan maar doet het niet. Hij komt vlak voor de agent staan en start een scheldtirade waar je stil van wordt. Ik citeer: "ik ga je moeder neuken en ze gaat er deugd van hebben, ik ga je lichaam bewerken, jullie hoofden moeten er allemaal af, hoerenzoon, je rijdt met een grijze Audi A3 en ik ga je volgen (en dat van die Audi is dan nog correct ook ...), ik zal je wel vinden want ik weet waar je woont". De agent duwt hem van hem weg. Hij wil een veiligheidsafstand bewaren. Meteen stapt de andere passagier uit en wil hij met de collega een handgemeen starten. Andere collega's op het dispositief komen meteen tussenbeide. Er wordt wat geduwd en getrokken. Er ontstaat geen gevecht maar de gevoerde taal is ongemeen hard. Je koelbloedigheid bewaren is op dat moment een kunst.

De man met het grote woord is amper 19 jaar, is gekend in de politionele databanken voor zware diefstal, slagen en verwondingen, criminele organisatie,

veiligheid van de staat, ... kortweg, op één bladzijde krijg je de titels van zijn 'palmares' niet vermeld.

Terug naar de controle. Als ik er op terugkijk dan blijf ik erbij dat we die controle goed hebben afgehandeld. We hebben niet liggen rollebollen over straat. Er zijn geen gewonden gevallen. Ik kan mij verantwoorden. Het was een banale verkeerscontrole en twee mensen weigerden om hun identiteitskaart te tonen. Alles is dus dik in orde als de dienst intern toezicht, het parket of het Comité P ons om uitleg vragen.

Maar er is wel de psychische en morele schade bij de politiemans die een ganse dag vernederd is geweest en zich gekrenkt voelt. Zijn eergevoel is aangetast. Zijn waardigheid heeft een flinke knauw gekregen.

We leven voortdurend in een 'extreme koude oorlog' waar het jennen en het uitdagen van de politie de standaard is geworden.

De resultaten van onze controleactie zijn lovend. 158 snelheidsovertreders zijn geverbaliseerd en er werden 24 onmiddellijke inningen uitgeschreven voor het niet dragen van de veiligheidsgordel. Maar de verslagenheid en het gekrenkt gevoel overheersen.

Ik begon mijn betoog met de vraag waar polarisatie ons brengt. Waar een ongelijke samenleving ons brengt. Waar structuren die de mensen vervreemden van elkaar ons brengen. Hoe kunnen we zo de boel nog bij elkaar houden ?

Structuren die ons uit elkaar trekken, brengen ons van dag tot dag dichterbij een conflictmodel. Het verhaal van de politiemans illustreert treffend hoe dat voelt, als gedreven politiemans die op de duur zijn inzet voor een rechtvaardige samenleving dreigt op te geven. Het verhaal van de man met het grote woord zou daar wellicht lijnrecht tegenover staan.

Hoe dit conflict een halt toeroepen ?

Jongeren uit onze gemeente die het verkeerde pad opgingen, vervreemdden verder eens zij in de Brusselse gevangenissen verder afglijden in het conflict. Waar we ze misschien nog net op tijd hadden kunnen bijhouden, geraken we ze daar dikwijls voorgoed kwijt. Ze horen daar een lokroep, sluiten zich daar aan bij anderen en zorgen ervoor dat de confrontatie op de straat nog harder wordt dan voordien.

Community policing, inzetten op sociale preventie, inzetten op de concrete, dagelijkse interactie, vergen veel energie in de Brusselse rand. Maar loont de energie van de politieman in de straat en in de wijk, als de structuren aan wie wij mensen vervolgens doorgeven, de band met de community abrupt doorknippen ?

Kleinschalige detentie die op een niet-naïeve maar wel positieve manier verankerd blijft in de gemeenschap, waar we als politie mee vorm aan geven, zou ons kunnen helpen in ons werk. Dan zou ons werk resultaat opleveren.

Ook dan vatten we de crimineel, maar krijgen we na de opsluiting een burger in de plaats.

Ik dank u voor uw aandacht,

Congreszaal federaal parlement, Brussel, 19 februari 2016,

Kurt Tirez

Hoofdcommissaris-Korpschef

Politiezone Asse/Merchtem/Opwijk/Wemmel

Lid van de Vaste Commissie op de Lokale Politie

